

Кофирлардан мурод – аҳли китоблар, мажусийлар, бутпарастлар ва шу кабилардир. Мурод – улар исломни қабул қиласалар ёки кофир ҳолларида бизга ҳукмлашиб келсалар, уларнинг никоҳларига икрор бўлиш ҳақидадир.

Кофирларнинг никоҳи ҳукми дурустликда, талоқ, зихор, ийлоъ тушишида, уларга нафақа ва тақсимот вожиблигига мусулмонлар никоҳининг ҳукми билан бир хилдир.

Уларга ҳам мусулмонларга қандай аёллар никоҳи ҳаром бўлса, ўшандай аёллар никоҳи ҳаром бўлади. Қуръони каримда аёл кишини кофирга нисбатлаш келган: «**Унинг ўтин орқалаган, бўйнида пишиқ толадан эшилган арқон бўлган хотини**» (Масад: 5), «**Фиръавиннинг аёли деди**» (Қасас: 9). Аллоҳ таоло аёлни кофирга изофа қилди, изофа эса саҳих эр-хотинлиликни тақозо қиласди.

Шайхулислом Ибн Таймия раҳимаҳуллоҳ айтади: «Тўғриси шуки, уларнинг Ислом динида ҳаром қилинган никоҳлари мутлақ ҳаромдир. Агар Исломга кирмасалар, у сабабли иқобланадилар, агар Исломга кирсалар, ҳаромлигини эътиқод қилмаганликлари учун бу улардан кечирилади. Аммо, саҳиҳлик ва фосидлик жиҳатидан қарасак, тўғриси шуки, у никоҳ бир жиҳатдан саҳих, бир жиҳатдан фосиддир. Агар саҳиҳлик дегандан тасарруфнинг мубоҳлиги кўзда тутилса, уларга фақат Исломга кириш шарти билан саҳих бўлади. Агар никоҳнинг нуфузи (ўтимлилиги) ва унинг ортидан келадиган – уч талоқ кўйган кишига ҳалоллик ҳосил бўлиши, талоқ тушиши каби – эр-хотинлик ҳукмларининг тартиб топиши кўзда тутилса, у саҳиҳдир» (Ал-фатавал-кубро: 5/466).

Кофирларнинг никоҳларига доир ҳукмлардан: уларга фосид никоҳлари

борасида икки шарт билан иқрор бўлинади:

Биринчи шарт: Агар ўз шариатларида унинг саҳихлигини эътиқод қилишса. Аммо, ҳалоллигин эътиқод қилишмайдиган нарсаларда уларга иқрор бўлинмайди. Чунки, бу уларнинг динидан эмасди.

Иккинчи шарт: Улар бизга ҳукм сўраб келишмаса. Агар бизга ҳукмлашиб келишса, унга иқрор бўлмаймиз. Чунки, Аллоҳ таоло: «(Эй Мұхаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам), **улар ўртасида Аллоҳ нозил қилган нарса билан ҳукм қилинг**», деди (Моида: 49).

Агар никоҳлари ўз шариатларида саҳих эканини эътиқод қилсалар ва бизга ҳукмлашиб келмасалар, уларга эътироz билдирмаймиз. Даили шуки, Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам Ҳажар мажусийларидан жизя олганлар ва уларнинг никоҳларига эътироz билдирмаганлар, ҳолбуки у зот улар ўз маҳрамларини ҳалол санашларини билардилар. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам замоналарида кўп халқлар Исломни қабул қилдилар, у зот уларнинг никоҳларига иқрор бўлдилар ва унинг кайфияти ҳақида суриштирмадилар.

Агар улар никоҳ ақди боғламасдан илгари бизнинг ҳузуримизга келсалар, биз никоҳ ақдини ўз динимиз ҳукмига мувофик, ийжоб, қабул ва ўзимиздан бўлган адолатли икки гувоҳ билан қиласмиз. Чунки, Аллоҳ таоло: «**Агар ҳукм қилсангиз, ўрталарида адолат билан ҳукм қилинг**» (Моида: 42), деди. Аммо, агар никоҳ ақди тузганларидан сўнг келсалар, биз унинг қандай бўлганига аралашмаймиз.

Шунингдек, эр хотин ўз никоҳларида бўлган ҳолда Исломни қабул қилсалар, биз уларнинг никоҳи қандай бўлган, шартлари аввалда тўла

бўлганми йўқми деб суриштиrmаймиз. Балки, бизга ҳукм сўраб келишган ёки Исломга кирган пайтларига қараймиз. Агар шу вақтда аёл шаръий монеълар йўқлиги туфайли мубоҳ бўлса, уларнинг никоҳларига иқор бўлинади. Чунки, унда никоҳларининг бошланишига монеъ йўқ бўлганидан унинг давом этишига ҳам монеъ бўлмайди. Агар улар ҳукм сўраб келишган ёки Исломга кирган пайтларида ақднинг бошланиши мубоҳ бўлмаса, уларни ажратиб юборилади. Чунки, ақднинг бошланишидаги монеълик унинг давом этишига ҳам монеъ бўлади.

Агар кофирик ҳолатида унга тайин қилинган маҳр сахих бўлса, ўшани олади. Чунки, у ақд билан фарз бўлган ва уни тўла қилиб олишига монеъ йўқ. Агар маҳр фосид бўлса - ароқ, тўнғиз каби - агар уни қабул қилиб олган бўлса, иш шунга қарор топган бўлади ва унга бошқаси берилмайди. Чунки, у аёл уни ширк ҳукми билан олган бўлади ва маҳр бериш зиммасида бўлган кишининг зиммаси хориж бўлган бўлади. Чунки, унга эътиroz билдиришда у (эр) учун машаққат ва Исломдан нафрат пайдо бўлади. Шу боис худди бошқалардан бошқа куфр амаллари кечирилгани каби бу ундан кечирилади.

Агар аёл фосид маҳрни қабул қилиб олмаган бўлса, унга маҳри мисл (яъни, ўзига ўхшаган аёлларга бериладиган ўртача маҳр миқдори) белгиланади. Агар фосид маҳрнинг бир қисмини қабул қилиб олган бўлса ва қолганини ҳали олмаган бўлса, у аёл учун маҳрнинг қолган қисми миқдорида маҳри мисл белгиланади. Агар умуман маҳр белгиланмаган бўлса, никоҳи маҳр тайинлашдан холи бўлгани сабабли унга маҳри мисл белгиланади.

Агар эр-хотин бир пайтда, Ислом калимасини биргаликда талафуз қилиб, Исломни қабул қилсалар, улар ўз никоҳларида қоладилар.

Чунки, улардан динда бошқа бўлиш ҳолати топилмади.

Агар китобия аёлнинг эри Исломни қабул қилса, аёлнинг ўзи Исломни қабул қилмаса, улар ўз никоҳларида қолаверадилар. Чунки, мусулмон киши аввал бошдан китобия аёлга уйланиши мумкин эди, уларнинг никоҳлари давом этиши албатта лойикроқ бўлади.

Агар кофиirlарнинг никоҳидаги кофира аёл қўшилмасларидан туриб Исломни қабул қилса, никоҳ ботил бўлади. Чунки, Аллоҳ таоло: «**Уларни кофиirlарга қайтарманглар! У мўминалар** (кофиirlар) **учун ҳам ҳалол эмас ва у** (кофиirlар) (мўмина)лар учун ҳалол эмасдир» (Мумтаҳана: 10), деди. У аёл маҳрга ҳақли бўлмайди, чунки ажralиш у тарафидан содир бўлади.

Агар китобия бўлмаган аёлнинг эри қўшилмасларидан аввал Исломга кирса, никоҳ ботил бўлади. Чунки, Аллоҳ таоло: «**Сизлар ҳам кофиiralарнинг билак-қўлларидан ушламанглар** (яъни, сизларнинг хотинларингиз кофира бўлган ҳолларида кофиirlар билан қолишини истаса, сизлар уларнинг йўлларини тўсиб никоҳларингизда сақламанглар)», деди (Мумтаҳана: 10). У аёл ажralиш унинг тарафидан бўлгани учун ярим маҳрга ҳақли бўлади.

Агар китобий бўлмаган эр-хотиннинг бири Исломга кирса, ёки кофиirlарнинг хотини бўлган кофира аёл қўшилишдан кейин Исломга кирса, идда томом бўлиш вақтигача кутиб турилади. Шу вақт ичida иккинчиси ҳам Исломга кирса, никоҳ давом этади. Агар Исломга кирмаса, никоҳ биринчиси Исломга кирган пайтдан бузилган ҳисобланади.

Тўрттадан ортиқ хотини бўлган киши Исломга кирса ва аёллари ҳам

Исломни қабул

қилсалар ёки китобия бўлсалар, улардан тўрттасини танлаб олади.

Чунки, Қайс ибн

Хорис Исломни қабул қилганида саккизта аёли бор эди. Расулуллоҳ соллаллоҳу

алайҳи ва саллам унга: «Улардан тўрттасини танла», деганлар (Абу Довуд (2241),

Иbn Можа (1952) Қайс ибн Хорис розияллоҳу анхудан ривоят қилганлар). Бу гапни

бошқаларга ҳам айтганлар (Иbn Можа (1953) Ғийлон ас-Сақафийдан, Иbn Аби Шайба

(4/3, №17182), Аҳмад (2/44, №5027) Иbn Умар розияллоҳу анхумодан ривоят

қилганлар). Валлоҳу аълам.